TELEGRAFULUROMANU

Telegrafulu ese de doue ori pe septemana : joi'a si Dumineca. — Prenumeratiunea se face in Sabiiu la espeditur'a foiei pe afara la c. r. poste, cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate catra espeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiiu este pe anu 7. fl. v. a ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pentru provinciele din Monarchia pe unu anu 8 fl. éra pe o jumatate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe ½ anu. 6 fl v. a.

Nru 88. ANULU XIV.

Sabiiu, in 6|18 Novembre 1866.

Inseratele se platescu pentru intcia óra cu 7. cr. sirulu cu litere mici, pentru a dou'a óra cu 5½ cr. si pentru a trei'a repetire cu 3½ cr. v. a.

Dela inaltulu presidiu alu reg. cancelarie aulice transilvane a venitu urmatoriulu preinaltu biletu de mâna :

Iubite Conte Haller ! Asemenea locuitoriloru celoralalte regate sî tieri, au aretatu sî locuitorii Marelui Meu principatu Transilvani'a, de-sî neatinsi immediate de epoch'a resbelului celui trecutu, nenumerate dovedi de sacrificiu in fapte sî de alipire patriotica; sî cu un'a promptitate démna de recunoscintia au urmatu tóte classele poporului provocârei la intarirea poterei armate, spre a ajutá la apararea patriei.

Acestea dovedi de fidelitate devotata sî sacrificare nobile, au umplutu de bucuria inim'a Mea cea parintiésca, care a fostu atâtu de mahnita prin evenimintele trecute.

Deci ve provocu, cá pentru nenumeratele dovedi de sacrificare patriotica sî de ajutorirea soldatiloru vulnerati sî bolnaviti, precum sî pentru promptitudinea, cu care au urmatu provocârei spre estraordinarea intregire a armatei, sa esprimati tutroru classeloru de poporu din marele Meu Principatu Transilvani'a multiumita sî cea mai deplina recunoscintia a mea.

Iglau in 6 Novembre 1866.

Franciscu Iosifu m. p.

Acestu prégratiosu biletu de mâna se aduce prin acést'a la cunoscinti'a publica.

Clusiu in 12 Novembre 1866.

Dela presidiulu reg. Guvernu transilvanu.

17

Repriviri.

Sabiiu 4 Noem.

Au trecutu mai bine de unu anu de candu s'a deschisu pentru popórele Austriei „calea libera", cá sa conlucre cu tótele la reconstruirea imperiului intregu.

Românii transilvaneni, ne aducemu bine aminte, ca cautau cu óresi care nedumerire in fati'a eveneminteloru ce aveau sa se desfasiure. Scimu si aceea, câtu de mare erá caosulu vociloru ce se ofereau inainte, sî, atunci indata, dupa publicarea manifestului imperatescu, sî câtu de mare erá neliniscea pentru cele câstigate sub regimulu schmerlingianu in diet'a din Sabiiu, de-si acuisitiunile acestea, fatia cu pretensiunile cele drepte, pretinse de seculi si acum de dóue diecenii incóce neintreruptu, nu erau nici multe, nici mari, nici vatematóre pentru nimenea.

Dara inca la vre-o câte-va dîle, amu putea dîce, dupa miscârile aceste dîuariulu semioficialu „Debatte" emite unu feliu de liniscire dîcendu: c a n u e s t e n i c i i n i n t e n t i u n e a M a j e s t â t i e i S e l e, n i c i i n d i r e c t i u n e a, c e o a p r e s e m n a t u M o n a r c h u l u r e g i m u l u i s e u, c á d r e p t u r i l e, c e l e - a c a s t i g a t u n a t i u n e a r o m â n a t r a n s i l v a n a i n t e m p u l u m a i n o u, s a s e a t i n g a s î n u m a i c â t u d e p u t î n u.

Aflâmu cu cale a incide aici impregiurarea, ca inainte de apararea manifestului si sistarea constitutiunei de mai inainte, se facura dispositiuni de o dieta la Clusiu sî asiá in legatura cu acést'a aflâmu cu cale a mai incide sî mentiunarea unui articulu din „Zukunft" intitulatu : „R o m â n i i t r a n s i l v a n i s î d i e t'a d i n C l u s i u." Acestu articulu dîcea : „Noi nu ne indoimu ca românii transilvani, carii precum la 1848 asiá sî la 1863 s'au intrepusu cu tóta energi'a pentru unitatea imperiului, voru fi si acum gat'a a urmá intentiuniloru pré inalte, cari suntu indreptate spre ajungerea unei complanâri pacifice a natiuniloru tranne, asemenea suntemu convinsi, ca românii tranni suntu induplecati de a inaintá caus'a impacârei chiaru sî cu sacrificii."

In acelasi tempu tradusserâmu unu articulu din „Pesti Napló" in carele intre altele cei de sub stindardulu lui Deák se adresau câtra români cu urmatórele : „Dupa noi legile acelea (acuirate in diet'a din Sabiiu in 1863/4), cari asigura natiunalitatea sî drepturile natiunali ale romániloru, prin diet'a convocata dupa legi si forme constitutiunali, . . . , nu numai suntu neamenintiate din partene, ci inca credemu . ca fapt'a cea dintâiu a dietei conchiamande va fi manifest'a sî solenel'a recunóscere a aceloru drepturi. . . . ."

Fói'a nóstra si-a fâcutu reflessiunile ei la citatulu articulu din Napló, insa pe câtu ne aducemu aminte, s'a fâcutu totu in acelasi tempu imputâri, ca ne seducemu de voci sirenice. Cu tóte ca atunci cá sî acum scieamu face deosebire intre articuli de jurnale sî articuli de lege sî acte de statu. Cine nu putea face acésta deosebire si substituea unele in loculu altor'a, nu putea intielege nici alte de pre atunci, precum epistol'a cea memorabila dela 11/23 Septemvre a Esc. Sele Mitropolitului Br. Siagun'a, cá respunsu la un'a a Esc. Sele Mitropolitului Siulutiu. Epistolele aceste aflâmu de lipsa a le memorá aici, pentrnca ele voru avé pururea insemnetate istorica. Ele conducu pre scrutatoriu la situatiunea cea miscata de pre acele tempuri sî cu deosebire la unu ce nedemnu pentru o parte din publicistica, adeca la injuraturile cari se aruncau cu vre-o câte-va dîle mai inainte, nu asupr'a lui Siagun'a, séu Siulutiu, ci asupr'a Archiereiloru, pre cari ii indreptau totu atunci unii ómeni sa-si véda de trebile loru bisericesci sî sa se lase de politica.

Epistol'a Metropolitului Siagun'a fu publicata mai pre urma in fói'a nóstra.

Pâna ací amu remasu pre lânga cele de domenulu publicitâtiei dîuaristice si de caracteru privatu. Ne intórcemu insa acum la cele de domenulu dreptului de statu sî incepemu dela rescriptulu dín 1 Septemvre.

Acestu rescriptu conchiama diet'a pre basea unei legi vechi sî vorbesce numai de clase de poporu sî impedeca cu totulu o representantia a tierei dupa proportiunile locuitoriloru.

Manifestulu din 20 Septembre, ce e dreptu, nu mai desfacù ce se facuse odata prin rescriptulu la diet'a din Tranni'a, dara spunendu, ca acuisitiunile castigate pâna acum pre cale constitutiunale nu se voru vatemá, romanii, descuragiati prin pomenitulu rescriptu, avura unu felu de dreptu la nóue sperantie. Sosindu tempulu alegeriloru pentru diet'a din Clusiu alesera sî ei insa prelânga reservatiunea : ca o dieta convocata prin o atare lege cum e cea dela 1791 lovesce egal'a indreptatîre in fatia.

Parerile erau diverse intre români. Unii erau de parere a se pune pre terenulu negatiunei sî a nu participá de locu la alegeri. Altii iara a se folosí de totu prilegiulu sî a aperá natiunea ori sî unde este vorba de dens'a.

Cei d'antâiu puneau straformârile de acum in paralela cu cele dela 1848 sî deduceau de ací ca precum atunci asiá sî acum, românii sa se adune in o adunare sî sa protestedie, séu sa siéda acasa, dupa cum se dîcea din alte pârti, pâna la alte tempuri mai bune. Istori'a insa ne presenta icón'a tempiloru in decursulu loru pururea altfeliu, ea ne arata, ca nu acei ce tînu simplu minte cele intemplate sî le imitéza suntu adeveratii barbati de statu, ci acei'a, carii din impregiurârile, ce le aducu tempii cu sine sciu sa faca combinatiuni nóue sî in tipulu acest'a sa produca séu sa continue istori'a mai departe. De altmintrea lucru siodu, situatiunea dela 1865 semaná fórte multu cu cea dela 1861, sî la 1861 romanii decisera, de-sî in unu numeru neproportiunatu, a se duce la conferinti'a regnicolara. In congresulu din 1 Ianuariu 1861 au dîsu destulu de bine nimeritu Dlu Baritiu, ca romanii suntu datori a se verí ori câtu de putîni in strunga, spre a face locu sî altor'a, carii sa vina dupa ei, sî asemaná iarasi fórte bine, starea inteligintiei nóstre cu cea a tribuniloru plebei, carii succesive s'au veritu intre patricii, pâna candu li-a succesu a stricá paretele ce-i deosebiá pre cesti'a de cei'a.

Asiá dara cei din urmà nu facura alta cându se determinara pre lânga activitate, decâtu ca urmara logica desfasiurata de Dlu Baritiu sî combatuta acum cu atát'a focu totu de densulu.

La intrarea romaniloru in dieta mai avemu sa observâmu sî urmatórele lucruri : Diet'a erá convocata pre o lege din tempulu uniunei celoru trei natiuni. Legea acést'a capetà o spartura contr'a cârei nu se radicà nici o voce. Se conchiamara adeca sî c l a s e d e p o p o r u n e i n d r e p t a t î t e, cari dupa rigórea legei, aplicate numai prin o octroiare, nu puteau fi sî chiamate sî numite pre numele loru; nu li se dîse pre nume, dara rescriptulu imperatescu cautá sa salvéze pre câtu se póte principiulu egalei indreptâtîri recunoscutu mai inainte.

verso !

Mai departe limb'a dietei celei vechi erá cea magiara. In diet'a din Clusiu insa se practicà usulu limbiloru patriei egalminte, iérasi fâra de a se fi remonstratu din partea majoritâtiei magiariloru.

In fine diet'a aristocratica prefacuta in democratica la 1848 decretase contopirea Ardealulu in Ungari'a sî ni se pare acelasi presiedinte dietalu functiunà cá atare in 1865, carele rostì la 1848 „celu de pre urma cuventu" in sal'a dietala a Clusiului.

Aflâmu de bine a le revocá in memori'a cetitoriloru aceste fapte cunoscute, nu cá sa le comentâmu mai departe sî sa le esplicâmu insemnatatea séu neinsemnatatea loru, ci de ocamdata numai spre completarea enarârei lucruriloru cum au decursu.

Inca o impregiurare carea cumpanesce fórte greu in evenimintele anului 1865 din Transilvani'a. Sasii se adunara in conflusu (Este sciutu ca conflusulu acest'a representa populatiunea ce se compune din 300 mii români sî vre- 170 mii sasi, in carea insa abiá fura alesi 4 români iéra ceialalti sasi). Conflusulu acest'a nu impedecà intrarea sasiloru in diet'a din Clusiu, cu tóte ca densii erau cei mai mari centralisti sî prin urmare trebuea cu atâtu mai mare focu sa se departeze de ori sî ce erá inlaturatoriu de 1863/4.

Deci eata-ne ca amu sositu la dieta. Ací vedemu pre campionii romániloru putîni la numeru, luptandu cu mare energia. Resultatulu luptei loru este depusu in votulu romániloru, prin care se arata ilegalitatea dietei aristocratice cu o octroiare neindreptâtitóre de natiunalitatea cea mai numerósa sî care votu cere convocarea unei diete pre basea electorale din diet'a dela 1863/4. Actulu acest'a de mare insemnatate credemu ca au justificatu asteptârile tuturoru romaniloru, pentruca romanii in audiulu lumei si-a fipsatu punctulu loru de manecare mai departe in viéti'a politica sî fipsarea acést'a fu intarita in rescriptulu din 25 Decembre 1865 unde se dîce apriatu: „Aplacidandu Noi representarea Transilvaniei la diet'a acést'a (ungurésca) cu acea espresa dechiaratiune, cá prin acést'a sustarea indreptulu seu a legiloru emise pâna acum sanu se altereze nici de câtu."

In fati'a acestoru, pentruca aici ne aflâmu acum, ne punemu simplu intrebarea: Amu facutu reu séu amu facutu bine ce amu fâcutu pâna acum? Câci a dîce ca au facutu numai unii aru fi câtu a ne ride pre noi insîne, carii amu aprobatu cu solenitate purtarea barbatîloru nostri.

Minunea minuniloru.

Sabiiu 5 Novembre.

Sî pre câmpulu dîuaristicei se potu intemplá minuni, cari la prim'a vedere s'aru parea ca cuprindu lucruri; pre cari mintea omului, celu putînu, nu aru fi pututu presupune, ca se voru putè intemplá.

„Pesti Hirnök", dîuariu ungurescu, reproduce in nrulu seu 260 articululu „Bucuria de frica" din Albin'a *) carele, devenindu unu objectu asiá de interesantu, lu reproducamu acum sî noi mai la vale. Insa nu este acést'a ce ne pune in uimire, ci aceea, ca acelu dîuariu ungurescu afirma „ca „Albin'a" capatase o scire insemnata dela Brasiovu, a cârei insemnatate e cu atâtu mai mare, cu câtu aceea e scrisa de man'a unui românu sî inca dupa redactiunea Albinei (dîce Pesti Hir.) e scrisa de astfelu de mâna onorabila incâtu publicarea nu i s'a pututu denegá."

Cine sa se incumeta a deslegá acésta minune, ca adeca o corespundintia sa fia din Turd'a datata sî din Brasiovu séu póte din Zernesci scrisa, dupa cum mai vrea sa scia lumea?

Ne-aru fi placutu sa putemu deslegá minunea, dara déca nu ne atinge deadreptulu la ce ne mestecâmu in lucrulu altor'a? Pentruca noi nu putemu primí asupra-ne respunderea asertului introducatoriu din P. Hirn. prin carele afirma despre redactiunea „Albinei", unu lucru ce acésta fóia nu l'au dîsu. Aceea remane lucrulu redactiunei lui P. Hir. Constatâmu cu tóte aceste asertulu foiei ungurescі, ca corespundinti'a din intrebare aru fi din Brasiovu dela o mâna stimabila.

O intrebare insa ni se imbia sî nóua sî inca din tóte respulerile, ca óre ce mâna stimabila sa fia din Brasiovu, carea sa fi scrisu corespundinti'a mentiunata, sî cârui Brasioveanu i-aru fi plesnitu prin capu, cá sa-si dateze articululu celu subscrisu „cinci insi" togm'a dela Turd'a?

Scimu ca la Brasiovu, mâna stimabila sî totu odata mai destera in dîuaristica decâtu Dlu Georgiu Baritiu proprietariu sî directoru alu fabricei de chârthia dela Zernesci, séu Dlu Iacobu Muresianu prof. sî directoru le Gimnasiulu nemtiescu de acelo sî redactoru alu „Gazetei Transilvaniei", nu are nimenea.

Despre Dlu prof. sî redactoru nu putemu presupune, ca mân'a sea stimabila sa fia fostu intrebuintiata de instrumentulu unei atari naivitâti incontr'a reputatiunei sele proprie, denegandu-si lacuinti'a sea sî insusi numele, dîcendu „Turd'a" in locude „Brasiovu" sî in locu de numele seu, „cinci insi". Acést'a avemu cuventu a o dîce cu atâtu mai vertosu cu câtu Dlu I. Muresianu nu a potutu opugná idei'a sea propria sî fâra de acést'a densulu a sî inceputu a scarmaná acelu articulu „Bucuria de frica", in Gazeta. De alta parte despre Dlu proprietariu sî Directoru alu fabricei de chârthia nu cutediamu sa dîcemu ca dsea aru fi pututu sa-si iatrebuintieze mân'a sea stimabila spre compunerea unui articulu, care aduce compunatoriului seu pat'a unui omu — neconsecinte. Dsea de siguru nu scie de asertulu introducatoriu din „P. H." la articululu Albinei, pentruca densulu calatorise inainte cu dóue septamâni la Bucuresci in afaceri de ale fabricei de chârthia. Intorcendu-se acum de acolo sî aflându de asertulu mentiunatului dîuariu ungurescu, spre inlaturarea indoieliloru, cu buna séma lu va trage la respundere, pentruca a cutezatu a falsificá originea articulului din Albin'a, unde stà apriatu, ca acel'a este din Turd'a, subscrisu de „cinci insi", dar nu din Brasiovu dela o mana stimabila. Asiá este, noi asiá credemu ca aru fi bine, pentcruca altmintrea minunea aru fi sî mai mare, câci prepusulu acest'a aru aduce pre Dlu G. Baritiu in conflictu cu amiculu seu celu mai bunu, cu Dlu redactoru alu Gazetei Transilvaniei Iacobu Muresianu!

*) Noi facuramu in nrulu nostru trecutu amintire de elu dupa Concordi'a nr. 86.

Eveniminte politice.

Sabiiu in 5 Novembre.

Rescriptulu câtra diet'a ungurésca se dîce ca e dejá statoritu. Acelu rescriptu se spune, ca au primitu de base a intielegerei intre regimu sî Ungari'a elaboratulu comissiunei de cincisprediece, declara insa, cá detoria statului, dârile indirecte sî afacerile armatei remanu cá afaceri comune neimpartibile sî asiá trebuie sa se sî trateze. — Unu telegramu din „Hr. Ztg." de eri mai adauge la aceste, ca rescriptulu nu conditiunéza reactivarea legiloru din 1848 dela premergerea unei revisiuni cârei aru trebuí supuse acele legi.

Dupa „Gr. Tag." suntu prospecte de unu nou senatu imperialu. Contele Belcredi, se dîce, ca are de cugetu de a aduná tóte dietele translaitane in unu corpu sî adeca in figuratiunea loru luata din constitutiunea din Fauru. Corpulu acest'a compusu din toti membrii dieteloru translaitane va fi o constituanta pentru jumetatea de imperiu de dincolo de Lait'a sî totudeodata va avé a-si dá votulu asupr'a elaboratului dietei ungurescі, déca cum-va acest'a aru elaborá ce-va. Votulu acest'a va fi decisivu. — Mai insemnâmu cu reserva sî scirea, ca la intemplare candu diet'a ungurésca se va aratá cu totulu neimpacabile in privinti'a afaceriloru comune, regimulu aru avé de cugetu a apelá la votulu universalu.

Intregirea postului de primate alu Ungariei da ansa la conjecturi. Cercurile clericale sî politice se ocupa multu cu acésta afacere. „Wdr." dîce ce ocuparea acestui postu nu póte lasá tiér'a indiferinta pentruca, in lips'a unui palatinu, sî pâna candu regele nu e incoronatu, primatele are sa fia vighiatoriulu tierei. Dupa Lonovics, opiniunea publica in Ungari'a tîne pre Haynald de celu mai aptu sî mai potrivitu pentru demnitatea de primate.

Cu privire la Ungari'a se mai adaugemu o scire a Ind. belg. din Parisu, dupa carea diet'a ung. la redeschidere va aflá unu ministeriu (Andrássy) inaintea sea.— Dîuarie vieneze dîcu, ca nu suntu motivate de a crede asiá ce-va.

Dupa cum se scrie din Vien'a la „Czas" ducatele Auschwitz sî Zatoru se voru deslipí de Galiti'a sî se voru intrupá la Silezi'a austriaca. Caus'a se dîce ca aru fi ca tóte tierile ce s'a tînutu óre candu de federatiunea germana sa se unésca in unu parlamentu. Galiti'a se vede dara ca are prospecte de a remané de sine statatória.

De sub Predélu. Octobre 1866. De multe avemu necessitate, cá sa ne preingrigimu, dar dintre tóte, un'a sa nu ne scape din vedere.

Morala, morala! striga pe aici unii betrani de ai nostri; moral'a sî pietatea pare ca nu crescu totu in aceeasi trépta cu desvoltarea scientifica a tineretului nostru; moral'a sî modesti'a pare ca nu suntu imbratîsiate cá in tineretiele nóstre.

Apoi óre ce este cultur'a fâra morala?— Intréba acei betrani— ea este numai unu fumu o incurcatura, o immorala. Ce alta poti dîce candu audi criticandu-se religiunea, tainele sî datinele ei; candu se recesce evlavi'a sî nu se cercetéza biseric'a; candu se defaima, sî se despretiuescu barbatii bisericei; candu nu se asculta parentii, pentruca n'au sciintie cá fiii; candu vorbele scandalóse cu totu curagiulu resuna in publicu; candu casatoriele ilegale se immultiescu legandu-se in publicu; candu furii nu scadu din numerulu loru; candu beti'a sî fumatulu 'su comune pâna la fii, câci sî mucosi cari invatia in scóle dela 10—14 ani nu se rusînéza a fumá? Sî in genere dîcendu, adi putîni suntu cari sa si véda cu totu numai deadinsulu de trebisiór'a sea. Ore nu din acesta causa au tempu a se certá, a se judecá sî a se defaimá unulu pre altulu?

Celu maritu eri, adi e defaimatu, sî celu defaimatu, mane are tóta increderea; jertf'a sî ajutoriulu se resplatescu eu nerecunoscintia; faptele unor'a cari se trimbitau de nobile adi se despretiuescu sî cele despretiuite si capeta pretiulu.

Noi— continua betranii — amu audîtu destule de acestea sî de aceea amu ajunsu la ideie ca ómenii nostri suntu convinsi ca inaintarea in cultura nu propasiesce, ci numai se infumuréza sî se poliaza cu unu ce, care nu ne place sî de aceea nu-si dau ómenii nostri fii pre la scoli inalte, ci ii ocupa la trebuintiele loru casnice. Noi amu intielege propasîrea candu ómenii nostri cei invetiati aru stá intru ajutoriu la necasurile nóstre; candu iamu vedea pe acesti'a cu stare; candu s'aru immultî negutiatorii sî mestesiugarii.

Din tóte acestea nu stâmu multu mai bine cá in trecutu, dara in viati'a morala stâmu cu multu mai reu cá in tineretiele nóstre. Atunci cuventulu erá cuventu, sî moral'a erá caracteru. Putînii logofati de atunci aveau mai multu pretiu cá cei cu scóle (seminvetiatii) de astadi, pentruca ei ne spuneau, ca biseric'a e bas'a desteptârei nóstre; pastrarea e mijloculu de a face averi sî vederea-si de trebisióra e documentulu ca cine-va e omu cinstitu. Atunci se faceau legaturi pentru mii de floreni numai cu o vorba sî si aveau mai multa valóre ca politiele sî documintele de adi. Pre la noi se intempla adi incâtu murindu uni ómeni in Romani'a la terla loru eredii loru putînu mai afla.— Asiá dara noi tînemu tare credinti'a, ca crescerea de adi de-sî desvólta mintea mai usioru totusi nu intrece pe cea din tineretiele nóstre, candu se cultivá mai multu inim'a. Dea Dumnedieu sa fimu gresîti dar faptele tineritului ne incredintieza despre adeveru.

Iin astfelu de limbagiu amu audîtu noi resonandu betrani despre cultur'a de adi. (Va urmá.)

Bucuria de frica.

Turd'a 27 Octobre. — Domnule Redactoru! Dta scii ca ranele coperite nu suntu sî vindecate. Credu ca concordi'a dintre noi nu stà in netedîrea sî coperirea tuturoru ticalosiiloru sî gresieleloru nóstre, pentru ca de amu urmá regulatu unu asemenea principiu falsu, atunci ne-amu face noi nóue reulu celu mai mare. Din purtarea ce a luatu dlu Redactoru alu Gazetei dela unu tempu incóce câtra publicu sî tocm'a câtra unii dintre cei mai muri binefacatori ai sei, trebuie sa incheiamu sî noi ca dsea si-face de capu cá sî dlu Mangiuc'a.

Mai de curendu dlui Redactoru ia casiunatu cá sa faca pre români de frica a serbá dîle la care tocm'a asta data nu au nici o pofta; iéra aroganti'a densului trece preste tóte marginile, candu in nr. 80 dîce: „ . . sî celu ce aru cutezá sî numai a-lu desfatuí prin vre-o schima (gestus) se face vinovatu de crim'a nefidelitâtiei câtra lege sî câtra datatoriulu de lege.

Acest'a e tonulu in care póte vorbí numai unu . . . *) din scól'a lui Tiberius, séu in casu mai bunu unu argatu alu absolutismului rusescu ori neapolitanu. Se vede ca dlu Redactoru candu a scrisu acele amenintiâri despotice a uitatu ca Gazet'a nu mai pórta pajora in frunte, ca nu mai este oficiala lui Bach, nici slusnic'a absolutismului, de sub care a smuls'o Baritiu cu mare nevoia in an. 1860 sî 61.

Pentru ce se fia silita natiunea romanésca a serbá dîu'a din 26 octobre? Pentru ca la 15 ani dupa ce s'a prochiamatu ea pe sine-si in Blasiu de natiune politica sî inca dupa nenumerate incercâri desierte s'a inarticulatu abié? Sî ce folosesce românîloru inarticularea, pâna candu usulu limbei natiunale in trebile publice ale tierei nu este asecuratu prin lege?

Cu cine s'au sfatuitu d. Redactoru mai nainte de a emite de la sine acum de trei ori o porunca atâtu de aspra? Eara déca cum-va are porunca de unde-va, se o spuna cá sa scimu sî noi, ca in. guvernu nu scie nemic'a de intreprinderea densului; din contra m'asiu teme cá asemenea lucru adeca demonstratiune i s'aru sî luá fórte in nume de reu, din pricin'a ca densulu este mai intâiu professoru sî directoru la unu gimnasiu nemtiescu, apoi este redactoru.

Totu cu acésta ocasiune rogâmu pe d. Redactoru alu Gazetei cá sa mai rarésca desele note cu care incurca ideile sî stilulu altor'a, sî sa nu tîna pe publicu de surdu sî orbu, repetîndu de atatea ori ideile publicate odata de câtra altii totu in Gazeta, nici sa schimonosésca corespundintiele incâtu sa nu le mai cunósca auctorii loru, precum s'a intemplatu sî cu cea din Turd'a in tréb'a cu prot. Crisianu s. a. Publiculu nu recunósce la nici unu redactoru dreptulu de a-si substituí parerile sî ideile sale in loculu altor'a. Déca nu-i place lucrulu altor'a, se nu-lu primésca, déca lu primesce sa nu-lu schimosésca. Mai adauge ca publicului romanescu inca i s'a uritu de atâtea frase retorice sî de citate latinesci, elu vrea principie cu medua, vré idei practice, conducere secura, iéra nu teorii visate. Cine-va póte fi professoru pré bunu sî totusi sa nu precépa nimic'a din politica.

Serbatórea dlui redactoru va face fiasco in cele mai multe pârti ale tierei sî numai cei cu judecat'a scurta lu voru imitá pre densulu. Diet'a care a mijlocitu acea lege din 26 Octobre nu aflá cu cale de a-si descoperí vre-o bucuria mare, cu atât'a mai putînu voru aflá românii acum'a. Cinci insi.

*) DD. autori sa ne ierte ca de ací remase o titulatura, o opresce legea pentru noi in capulu dîuariului. Intre marginile legei dâmu acést'a publicitatei chiaru si candu nu-i pricepemu i o n u l u. Red. Alb.

Parerea subcomitetului comissiunei dietale (unguresci) de LXVII. esmisa in caus'a afaceriloru comuni.“

(Urmare)

30. Cu privire la aceea parte a afaceriloru comune, ce nu se tîne apriatu de suer'a guvarnârei, nu tînemu cu scopu nici senatu imperialu completu, nici vre-unu parlamentu centralu séu comunu, fia ori si cum numitu, si dintre aceste nici unulu nu voimu sa primimu; ci dorimu, ca, de óre-ce si in pré inaltulu cuventu de tronu a M. Sele sanctiunea pragmatica e punctu comunu de manecare — de o parte tóte tierile corónei unguresci laolalta, de alta parte iara celelalte tieri si tînuturi ale Maj. Sele laolalta — cá se privésca cá dóue pârti deosebite si deplinu egalu indreptatîte. Prin urmare, paritatea deplina intre aceste dóue o considerâmu de conditiune ce nu se póte delaturá in privinti'a manipulârei afaceriloru comune.

31. Pre basea acestui principiu de paritate aléga diet'a Ungariei pentru tiéra-si din sinulu ei o delegatiune de unu numeru otâritu de membri si anume din amendóue casele tierei. Aléga de asemenea si celelalte tieri si tînuturi ale Maj. Sele in modu constitutiunalu pentru ele o delegatiune de totu atâti membri.

32. Aceste delegatiuni suntu de alesu numai pentru unu anu, adeca pentru o sessiune a dietei, si trecendu anulu, adeca cu inceputulu sessiunei nóue, activitatea delegatiuniloru incéta cu totulu. Membrii loru potu fi realesi.

33. Fia-care delegatiune desclinitu, din sinulu ei si liberu si-alege presiedinte notariu si, incâtu necesitatea va poftí si altu personalu oficiale, pre toti membrii lui; ea insa-si prefige ordinea afaceriloru.

34. Delegatiunile le va conchiamá pururea Maj. Sea pre unu terminu anumitu, si adeca schimbandu, intr'unu anu la Vien'a, séu déca adunarea celoru-lalte tieri ale Maj. Sele séu M. Sea insusi va poftí, la alta capitala a tieriloru acelor'a.

35. Fia-care delegatiune tîne siedintia separatu, in acele se otâresce prin votarea dupa capete si prin majoritatea absoluta de voturi a membriloru, si ce a otâritu majoritatea, se privesce de otârirea adunârei intregi. Pentru rectificâri proprie, se póte induce in protocolu votulu separatu, dara nu se slabesce puterea otârirei.

36. Amendóue delegatiunile in siedintie impreunate nu se potu consfatuí, ci fia-care comunica celei'a-lalte in scrisu pârerile si otâririle sele, si in casu de pâreri diferite, prin scrisori se voru incercá a-si lâmurí ideile. Scrisorile le scrie fia-care in limb'a propria, alaturandu acolo si traducerea autentica.

37. De cum-va prin aceste scrisori nu aru succede a uní pârerile acestoru dóue delegatiuni: atunci ambele delegatiuni voru tiné siedintia impreunata, dara numai spre votare. — In siedinti'a impreunata voru presiedé presiedintii ambeloru delegatiuni, dar sfer'a loru de activitate va fi numai a grigí de actulu votârei si a enunciá majoritatea. Spre aducerea otârirei se poftesce majoritatea absoluta a tuturoru membriloru din amendóue delegatiunile. Protocolulu se va purtá in limb'a fia-cârei'a de câtra notarii ambeloru pârti, si se va autenticá in comunu.

38. Déca schimbarea aloru trei scrisori remane fâra succesu: fia-care parte are dreptu sa provòce pre ceealalta cá cestiunea sa se decida prin votisare comuna, ceea ce partea provocata nu póte refusá; si atunci presiedintii ambeloru pârti in contielegere prefigu loculu siedintiei pentru votisare, dîu'a si ór'a ei, invitandu fia-care presiedinte membrii din delegatiunea sea.

39. De suer'a activitatei acestoru delegatiuni se potu tiné numai acele obiecte, ce in legea despre afacerile comune, suntu indrumate apriatu la aceste delegatiuni. Delegatiunile, in dispusetiunile loru, nu se potu estinde mai departe de acestea, iéra in afacerile reservate dietei unguresci si regimulu unguresc nu se potu amestecá.

40. Delegatiunea emisa spre tractarea despre afacerile comune dorimu sa o privimu de o atare corporatiune, care fiindu libera alésa de dieta, in afacerile si dupa norm'a prescrisa si defipta de lege, representa diet'a fatia cu celelalte tieri ale Maj. Sele, intocm'a precum si noi singuratecii deputati alesi liberu dupa cercuri representâmu tiér'a si interesele ei la diet'a ungurésca. Chiaru pentru aceea nu aflâmu cu scopu ca delegatiunea prin instructiuni prevenitóre sa fia legata, pentru ca cu atari instructiuni convenirea ambeloru pârti nu aru avé resultatu doritu, si adeseori s'aru intemplá ca, déca delegatiunile ambeloru pârti aru avea instructiuni apriate dar dlferitóre, aru fi cu neputintia a ajunge la resultatu pre calea contielegerei, si acést'a chiaru candu obiectele ce compunu afacerile comune suntu de natura incâtu delaturarea séu amanarea deciderei loru aru fi a impedecá machin'a statului.

41. In privinti'a modului procedurei cugetâmu ca aru fi cu scopu a otârí, cumca obiectulu ce in puterea legei se tîne de delegatiunile acestea, ministeriulu comunu sa-lu propuna deosebitu fia-cârei delegatiuni. Fia-care delegatiune va avé dreptu a indreptá intrebâri câtra ministeriulu comunu, séu, dupa sfer'a loru, câtra unu membru alu acelui'a si sa póta cere dela ei deslusiri, chiaru pentru aceea ministeriulu comunu va avé dreptu, iéra candu va fi provocatu la aceea, va fi si deoblegatu, sa se infatisieze si la un'a si la alta comissiune, sa respunda, sa astérna scrisorile cerute si sa dee deslusiri.

42. Otârirea bugetului va fi partea cea mai importanta a problemei acestoru delegatiuni, in fia-care anu. Acestu bugetu, ce se póte estinde numai preste cheltuielele cari prin legea constitutiuuala infiintiata pentru detiermurirea afaceriloru comune; se voru recunósce cá comune, lu va gâtí ministeriulu comunu cu conlucrarea ministerieloru deschinite respundiatóre ale ambeloru pârti, si asiá se va predá desclinitu fia-cârei delegatiuni. Delegatiunile lu voru desbate desclinitu in modulu prescrisu mai susu, iéra observatiunile si le voru comunicá in scrisu, déca in óre-care punctu nu s'aru puté uní pârerile loru, atunci voru otârí despre elu prin votare in siedinti'a comuna.

43. Bugetulu astfeliu detiermuritu, singuraticele tieri nu-lu mai potu luá la desbatere, ci fia-care este indetorata dupa proportiunea, care (in modulu prescrisu in punctulu 20, 21, 22, 23 si 24, a proiectului nostru) mai inainte s'a detiermuritu, sa pórte partea bugetului ce cadé asupr'a ei. Insa de órece cu referintia la acestu bugetu comunu, aruncarea cheltuieleloru incasarea si detiermurirea sistemei de contributiune in Ungari'a, se tîne de activitatea dietei unguresci si a ministeriului respundietoriu unguresc: ministeriulu unguresc va luá in bugetulu seu, ce-lu va asterne dietei unguresci, tóte acele ce cadu in proportiunea numita pre Ungari'a, din bugetulu comunu detiermuritu, dara aceste pusetiuni in privinti'a marimei loru nu mai potu fi supuse la desbateri. Ministeriulu respundietoriu incasandu sumele re-

cerute pentru detiermuritele cheltuiele comune, care va fi respundietoriu pentru intrebuintiarea sumeloru primite spre scopulu menitu; intielegendu-se de sine, ca celu ce manipuléza sumele, e supusu la dare de socota stricta.

44. Control'a asupr'a acestei dâri de socote asijderea cade in sfer'a activitâtii numiteloru delegatiuni, acele sî in privinti'a dâriloru de socota voru procede in modulu descrisu mai susu.

45. Asemenea procedur'a se va observá sî in veri cari alte afaceri, ce cá comune, cadu in sfer'a numiteloru delegatiuni. Si pre aceste ministeriulu comunu le asterne separatu fia-cârei delegatiuni, pertractéza despre ele separatu; si comunica pârerile laolalta in scrisu, si déca in modulu acest'a nu s'aru puté intielege, atunci dupa cum s'a spusu mai susu, otârescu in siedinti'a comuna de votare. Se intielege de sine, ca decisiunile loru, incâtu aru recere incuviintiarea domnitoriului, se voru asterne M. S. si déca M. Sea le-a intâritu, voru avé putere deoblegatóre. Atari decisiuni intârite prin aprobarea domnitoriului, M. Sea le va aduce la cunoscinti'a fia-cârei diete prin respectivulu ministeriu respundietoriu. (Va urmá.)

Principatele române unite.

Bucuresci 2 Novembre. (Intorcerea Principelui.) Despre petrecerea Principelui Carolu in Constantinopole in cele dóue dîle din urma pociu sa ve impartasiescu dupa scirile, telegrafice, care au venitu eri sér'a aici, adi inca urmatórele:

In 29 Oct. au avutu de a salutá pe Principele recunoscutu alu Romaniei sî locutiitorii aceloru dóue puteri, cari s'au retînutu pâna atunci, adeca dragomanii de legatiune ai Russiei sî Spaniei fura tramisi, de a gratulá Principelui. Camu pe la 11 óre inainte de amédi tramise sultanulu pe celu antâiu adjutante alu seu Djemilu Pasi'a la Principele, cá sa-lu invite la o audientia privata, care a tînutu mai multu cá o óra sî s'a finitu cu invitatiunea la o revista mare de trupe tînuta in onórea principelui celui nou recunoscutu, la care fiulu Sultanului a comandatu preste unu escadronu de cavaleria in persóna sî a statu in fruntea acestui despartiementu de cavaleria, cu tóte ca atunci a fostu o tempestate infricosiata cu plóie. Dupa revista s'a dusu principele la otelulu agentiei române, cá sa asiste cá nanasiu la botediulu copilului celui cu vre-o cate-va dîle inainte nascutu alu agentului nostru de astadi in Constantinopole, alu Dlu A. Golescu. Sér'a fu invitatu Principele cu 12 persóne din suit'a sea la unu banchetu intocmitu dupa lusu orientalu la ministrulu afaceriloru esterne, Aali Pasi'a, unde au luatu parte sî toti ceilalti ministri sî dignitari mari ai Portii. Capel'a privata a sultanului a cantatu acolo sî melodii natiunale romanesci. In 30 sér'a se puse principele pe corabi'a „Izzedina" sî ajunse dupa o caletoria norocósa (in tempulu acest'a fortunosu) la Varn'a, de acî folosi iarasi calea ferata pâna la Rusciucu sî a ntrecutu indata dincolo pe o corabie româna „stéu'a româna" la Giurgiu, unde a petrecutu nóptea in otelulu „La cetatea Parisu".

Fiinduca s'a telegrafatu inca eri sér'a scirea, ca principele va parasí Giurgiu inca la 10 óre inainte de amédi sî cam la 2 óre va intrá in Bucuresci, asiá au esîtu tóte despartiamentele uniformate ale gardei natiunale, 2 regimente de infanteria de linia scóla militara, sî câte unu batalionu de pompieri venatori la 11 óre sî au formatu dela barier'a Filaretu pâna la palatulu principelui in uliti'a mogosióiei o linie. Dóue baterii de cavaleria si-au luatu pusetiunea in piatiulu teatrului, pe candu câte unu escadronu de ulani sî de husari de gendarmeria, au asteptatu pre principele la barier'a Filaretu. Imbuldial'a poporului erá fórte mare; equipagele, a câroru numeru erá preste 200, sî alte trasuri au formatu o masa eleganta de care. La 2¼ óre se arata principele in trasura deschisa; la sâng'a lui siedea presiedentulu ministriloru, principele Ioan Ghic'a, care a fostu intempinatu pre principele la Giurgiu; cam 10 trasuri au urmatu cu suit'a sî cu servii principelui. Intr'aceea s'au umplutu ulitiele de poporu si in feresti se vedea stéguri tricolóre. Dupa ce a sositu principele in palatu, a comandatu gardei natiunale sî trupeloru sa se asiedie inaintea ferestrei sele, sî apoi a primitu gratulârile dignitariloru civili si militari, precum sî a representantiloru puteriloru garante. Pre sér'a au fostu indicata o iluminatiune generale.

Varietâti.

*** Inca in an. 1856, pecandu s'au fostu escrisu din partea tipografiei nóstre archidiecesane prenumeratiune la Biblia, s'a fostu prenumeratu la acésta s. carte sî obstile nóstre bisericesci din Rachitov'a sî Docleni tiitóre pe atunci de eparchi'a Versietiului, unde numitele obsce prin Protopopululu loru au sî depusu pretiulu de prenumeratiune in sum'a de 20 f. m. c., insa banii au remasu la Consistoriulu serbescu, sî obstile n'au primitu Bibli'a. Acésta imprejurare au silitu pe representantii bisericesci, din pemenitele comune a areta lucrulu acest'a Consistoriului românu de acum alu Caransebesiului, de care se tienu acum, carele cercetandu in urm'a baniloru de prenumeratiune a desu mentiunateloru comune pentru Biblia, au aflatu, ca banii nu s'au tramisu la loculu destinatiunei loru ci suntu inca la Consistoriulu serbescu din Versietiu. Consistoriulu românu in Caransebesiu au rechiamatu banii prenumeratiunei, sî capetandui iau sî tramisu la loculu destinatu, de unde aceloru comune bisericesci li s'au sî tramisu Bibliele.— Eata, ce este Mitropoli'a ortodoxa româna pentru romanii ortodoxi!

*** „N. Fr. Pr." spune ca si in gendarmerie sa se introduca unele reforme, unde se va luá in considerare cunoscinti'a limbiloru patriei.

*** (O intemplare infricosiata.) In dîlele trecute fu dusu in Clusiu unu copilu la inmormentare. Dupa cosciugu urmau o multime mare de copii din gimnasiulu catolicu. Tocmai candu treceau prin strad'a bisericei, scotea o servitóre nisce biboli dintr'o curte, cari infuriindu-se de flacar'a faclieloru se repedîra asupr'a copiiloru inspaimentati si-i maltratara reu cu córnele. Doispredece copii suntu vatemati reu; multi s'au bolnavitu de fric'a cea mare.

*** In dîlele acestea fu omoritu la mór'a dela Darste, in valea Temisiului, unu lupu de totu mare sî betranu, carele se coboriá din padure la drumu sî se repediá asupr'a locuitoriloru din móra. Fu dusu la Brasiovu. Unu esemplaru mai mare cá acest'a nu s'au vediutu inca. Erá turbatu sî au vatematu reu pre unu barbatu din Satulungu sî pre o copila din Cernatu.

Nr. 41—2 **Concursu.**

Pentru intregirea statiuniloru vacante de Invatietoriu din Comunitâtile gr. res. Luncaniu, sî Petrós'a, ce suntu ingremiate inclitului Comitatu Carasiu sî Protopresbiteratului greco-orientalu românu alu Fagetului se escrie prin acést'a Concursu.

Cu aceste statiuni suntu impreunate urmatórele emolumente,

I. Luncaniu.

a) in bani gat'a: léf'a anuale de 28 fl. v. a.

b) in naturale: 6⅔ metie de grâu, 13⅓ metie de cucuruzu, 33⅓ ponti de sare, 66⅔ ponti de clisa, 8⅚ ponti de lumini, 5⅓ orgii de lemne 2 lantia de livada. —

II. Petrós'a.

a) in bani gat'a: léf'a anuale de 63 fl. v. a.

b) in naturale: 20 mesuri de grâu, 40 mesuri de cucuruzu, 75 ponti de sare, 100 ponti de clisa, 12 ponti de lumini, 8 orgii de lemne cuartiru liberu sî ½ jugeru de gradina.

Doritorii de a ocupá aceste posturi de invetiatori voru avé a indiestrá petitiunile loru concursuale timbrate, dupa cuviintia, cu estrasulu de botezu, cu atestatele despre absolvirea cu sporiu bunu a cursului pedagogicu in institutulu preparandialu din Aradu, apoi despre servitiulu de pâna acum sî purtarea loru mórala sî politica sî astfelu indiestrate le voru substerne Ven. Consistoriu dreptumaritoriu alu diecesei Caransebesiului pânâ la 20 Novembre v. 1866.

Caransebesiu in 17 Octombre 1866.

Consistoriulu diecesei Caransebesiului.

Nr. 42—1 **Citatiune edictala.**

Prin carea Ann'a Manea din Sisnau tînutulu treiscauneloru in secuime, carea de 7 ani cu necredintia au parasitu pre legiuitulu seu barbatu Alesandru Barsanu din Marcosiu, Comitatulu Albei de susu, fugindu in lume cu unu tiganu din Dalnocu, anume Misca Puiu, sî nesciindu-se loculu ubicatiunei ei, se citéza prin acést'a cá in terminu de o ½ de anu cu atâtu mai vertosu sa se infatiosiedie inaintea subscrisului foru protopopescu, cu câtu ca la din contra se va dá divortiu barbatului seu la intielesulu SS. Canóne ale bisericei nóstre dreptucredincióse resaritene, sî in absenti'a densei.

Forulu Protopopescu gr. res. ortodoxu alu Tractului Hidvégului.

Elöpatak 1 Noemvre 1866.

Ioann Mog'a Protopopu alu tract. Hidvég.

Pretiurile de piatia

din Sabiiu, Vineri in 4/16 Novembre 1866.

	fl.	xr.
Grâulu de frunte, galét'a nemtiésca (Metzen)*)	4	13
„ „ mijlocu „	3	87
„ „ códa „	3	60
Secar'a de frunte galét'a nemtiésca (Metzen) *)	2	93
„ de mijlocu „	2	87
„ de códa „	2	80
Ovesulu de frunte, gal. nemt. (Metzen) *)	1	47
„ „ mijlocu „	1	40
„ „ códa „	1	33
Cucuruzulu galét'a nemt. (Metzen) *)	3	7

*) 3 galete nemtiesci suntu 2 galete ardelenesci.

Burs'a de Vienn'a.

Din 4/16 Novem. 1866.

Metalicele 5%	59 55	Actiile de creditu	153
Imprumutulu nat. 5%	66 60	Argintulu	126
Actiile de banca	717	Galbinulu	6 03⅚

Redactoru respundietoriu **Nicolau Cristea.** Editur'a sî tipariulu tipografiei archidiecesane.